

Història d'un plat

– He pogut llegir recentment que el Museu del Louvre de París és propietari d'un plat ceràmic originari de Vila-real amb una decoració inspirada als poemes d'Ausiàs March. És cert això? Com podriem apreciar directament aquesta peça artística?

+ Aquest plat, catalogat pel Museu del Louvre amb la clau OA 6650, s'exhibeix a hores d'ara a la Sala 5 de l'anomenada «ala Richelieu» en una de les vitrines murals de l'espai conegut com a «corridor de Valence» que conté ceràmica espanyola dels segles XV i XVI tota ella de reflexe metàl·lic. En total es mostren uns trenta plats i fonts de destacat valor, a banda d'una dotzena d'albarells o pots de farmàcia i alguna altra peça menor com poden ser alfardons. Al Museu va arribar l'any 1912 per obra de l'expert David David-Weill que, com es fa notar a la tarja identificativa que acompanya el plat, el va adquirir a la comunitat dominicana de Vila-real. Es tracta clarament d'una peça originària de Manises, amb una ornamentació de figures humanes habillades segons les classes altes de la primera meitat del segle XV i amb un fons floral decoratiu similar als coneguts plats de «l'Ave Maria» tan populars des de començament del mateix segle. A mans de les religioses arribaria probablement, com tantes altres peces artístiques, formant part de l'aixovar de la família Montull que la comunitat degué trobar en apossar-se al seu vell palau de Vila-real i transformar-lo en convent en 1639.

Pel que fa a la història que ha circulat als darrers messos en relació a

l'origen literari del plat, és ben bonica i suggestiva a un nivell superficial però, a manca d'una documentació contrastada, sembla fer aigua per prou forats.

L'aspecte i la vestimenta de les figures representades permet datar la peça cap a la dècada 1440-50 (March va morir el 1459) però el més raonable de moment resulta pensar que tant l'anònim dibuixant com el gran poeta gandienc trobaren font comú d'inspiració als tòpics medievals de l'amor cortès, entre els quals els temes de «l'amada-enemiga» i el del «jardí tancat» son força evidents en l'ornamentació del plat. L'atribució artística a l'italià Galgano de Belforte és també prou forçada, pensant que aquest va vindre a la península per dependre les tècniques del reflexe daurat i a València va restar fins al 1514. Seixanta o setanta anys abans, no sembla que en Galgano pogués dominar suficientment els recursos com per a produir una obra de tanta perfecció. En tot cas, es tracta d'una peça dels tallers de Manises, no fabricada a Vila-real, malgrat que la seua accidental presència a la vila ens la faça sentimentalment pròxima.

Com és obvi, si de retruc i pels camins que siga podem admirar-la de prop, tant de bó. Mentrestant, a París està i la seua existència és un alicient afegit per a qualsevol visita al Louvre.

El naufragi de «El Villarreal»

– Hi ha hagut mai cap vaixell amb el nom de la nostra ciutat? Tinc informacions disperses en tal sentit però no he pogut assabentar-me prou al respecte. Què en sabeu vosaltres?

+ És ben segur que per diverses circumstàncies hi haurà hagut més d'un, però possiblement el vaixell més famós, per raons dels motius de la seua desaparició, que ha portat el nom de «Villarreal» ha estat el primer que va fletar la *Compañía Valenciana de Navegación* a finals del passat segle i que, per causa de ser socis de la mateixa D. Santiago i D. Vicente Puchol Sarthou, coneguts terratinents locals, va ser batejat amb aquesta denominació. Era el més xicotet de la flota comercial, amb 550 tones de desplaçament, un calat de dotze peus i una força de màquina de cent cavalls. Quan va començar a fer-se vell, la companyia naviliera el va vendre al transportista D. Vicent Català que el destinava a fer

el trajecte Cette-Marsella i de vegades, per carregar sal a Torrevieja.

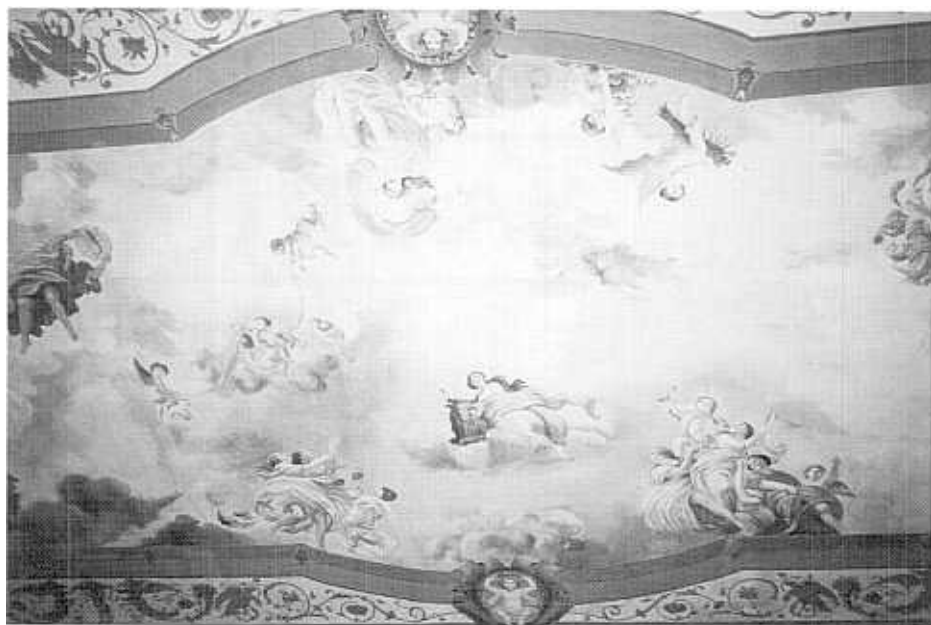
Allí va carregar 400 tones de sal el dia 11 de març de 1908 i tres dies més tard va partir cap al port de València. Un fortíssim temporal front a la platja de Pinedo provoca una greu avaria al ja desballestat i sobrecarregat vaixell, les senyals de socors del qual no van ser ateses pels serveis portuaris, distants a penes tres milles. Quan després de tota una nit de treballs una terrible onada va trencar l'àncora i amb el risc d'afonar-se amb la nau, un xicotet grup de tripulants va aconseguir arribar amb un bot a la platja i demanar auxili quan ja la tragèdia era inevitable. La tempesta va destruir completament «El Villarreal» i en la difícil operació de salvament van perdre la vida nou dels infeliços mariners. El naufragi va provocar una forta polèmica per les deficiències observades en la inspecció de mesures de seguretat del vaixell i per la falta de resposta immediata dels tècnics del port de València.

«Jocs Florals» a Vila-real

– *Des de quan es celebren competicions o concursos literaris a la nostra ciutat?*

+ Per més que en ocasions molt variades, sobretot en dates commemoratives, tinguem notícies de la celebració de concursos artístics (i així es pot fer esment del gran concurs convocat al 1899, quasi fa un segle, amb motiu d'una magna peregrinació nacional al sepulcre de sant Pasqual), la primera vegada que es varen organitzar uns «Jocs Florals» en el sentit més extès del concepte, amb la tríade «Pàtria, Fe i Amor» com a temes centrals, elecció d'una senyoreta com a Reina de la Festa, intervenció d'un orador com a mantenidor literari de l'acte, etc., va ser a les festes patronals de 1922. L'acte, celebrat el 17 de maig i plat fort cultural de la festa major, va estar organitzat en aquesta primera ocasió per la Juventut Antoniana, tot i que a partir de l'any següent ja va ser plenament assumit per l'Ajuntament.

Per cert que en els Jocs Florals, a banda dels temes poètics, hi havia també convocat un premi a la millor composició musical, que va ser

guanyat amb tot mereiximent pel mestre José Goterris Sanmiguel, amb la que hauria de ser des d'aleshores la «**Marxa de la Ciutat**», tan estimada i repetida en la seua versió per a banda. S'han complert així recentment els setanta-cinc anys de l'estrena de la peça, dit siga per si a algú li pot interessar la qüestió.

La personalitat de Juan Bosch

– *Sempre que visite el gran Saló d'Actes del Sindicat de Regs, tant com les ocasionals exposicions, com ara la recent de fotografies dels cinquanta anys de les festeres, m'agrada mirar la decoració de les parets i del sostre. Podrieu informar-me de quí va pintar eixes sanefes i eixos murals?*

+ L'escenògraf Juan Bosch Pons va nàixer a Alcalà de Xivert l'any 1876. A començament de segle es va establir a Vila-real, on va obrir una acadèmia de dibuix i pintura al cantó del carrer Dessemparats darrere l'antic Ajuntament, molt freqüentada per les senyorettes de bona família de la localitat que allí deprenien a fer pintures d'estudi, dibuixos per als brodats i a decorar ventalls, cintes i cobertors. Al mateix temps, el senyor Bosch ofería els seus serveis com a pintor de rétols ornamentals, retratista i pintor de parets a les cases benestants, que segons el gust de l'època incloïen el dibuix de complicades sanefes, sòcols, grisalles, cortinatges fingits i finestrals simulats amb paisatges escenogràfics de tot tipus, al compàs del nivell de

pretenciositat burgesa.

La realització més completa d'en Bosch, a banda dels ja perduts llenços realitzats per al Casino Antic, és efectivament l'ornamentació del Saló del Sindicat de Regs efectuada l'any 1914 (hui el podem veure tal com va ser restaurat el 1969), complet catàleg de les habilitats de l'autor tant pel que fa al repertori de garlandes i cargols pompeians com a les representacions pictòriques en el que malgrat les debilitats de la composició i a prou tocs de caràcter kitsch aconsegueix un conjunt d'un cert impacte visual. Als murs laterals es representen personatges històrics, atlants i paisatges del curs del riu Millars, i al sostre els signes zodiacals.

El senyor Bosch va ser a més corresponsal de premsa, col.laborador i gestor de diverses efímeres publicacions locals com ara «El agrario» o «Tribuna Libre», d'orientació més bé reaccionària, i va fer presència també en prou esdeveniments de la vida social del municipi. Als anys vint es va traslladar a Barcelona, on va continuar les seues afeccions pictòriques i literàries, sempre en una línia molt conservadora, com van ser les seues cròniques artístiques a Radio España durant els anys de la posguerra. A Barcelona va morir el 1959. Fill seu, nascut a Vila-real, va ser el també dibuixant Ferran Bosch Tortajada, nacionalitzat nordamericà als anys seixanta i que als Estats Units va fer una interessant carrera com a portadista de revistes frívoles.